

матір'ю державна реєстрація народження проводиться за заявою подружжя. У цьому разі одночасно подається заява сурогатної матері про її згоду на запис подружжя батьками дитини [5].

Враховуючи усе вищезазначене стає зрозуміло, що законодавство України в сфері регламентації сурогатного материнства потребує ще значного доповнення. Також справедливо було б дозволити самотніми особами та особам, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, брати участь у процедурі сурогатного материнства в якості замовника.

Не менш важливим є законодавче закріплення вимог до замовників (замовника) процедури сурогатного материнства. Так, за основу можна взяти вимоги встановлені для усиновлювачів (ст.ст. 211, 212 СК України), відносини яких за правовою природою схожі із батьками, дитина яких народжена сурогатною матір'ю. Зважаючи на те, що проблема сурогатного материнства безпосередньо пов'язана з основними правами людини, доцільно було б все-таки розробити проєкт закону, який належним чином регулював би дану сферу, тим самим, вирішуючи питання та спори, які у ній виникають.

Список використаних джерел

1. Ватрас В.А. Суб'єктивний склад правовідносин щодо імплантації ембріона дитини жінці із генетичного матеріалу подружжя. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2010. № 2. С. 71-74.
2. Диба І. Дитина «на замовлення». *Юридичний Вісник України*. 2006. № 50.
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1993, № 4, ст.19.
4. Піроженко В.М. Сурогатне материнство в Україні: проблемні питання правового регулювання. Одеса, 2018. 32 с.
5. Правила державної реєстрації актів цивільного стану, затв. наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 р. № 52/5, у ред. наказу від 24.12.2010 р. № 3307/5 від 18.10.2000 р. № 52/5. 2010. № 101.

Блащак А.І.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н, доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Труфанова Ю.В.*

ФІДУЦІАРНІ ПРАВОЧИНИ У СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Відповідно до п. 2. ч. 1 ст. 11 ЦК до одних з головних і найпоширеніших підстав виникнення цивільних прав та обов'язків цивільне законодавство відносить договори та інші правочини. Правочини — це вольові і правомірні дії, безпосередньо спрямовані на досягнення правового результату, а саме: на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1].

У залежності від характеру зв'язків між сторонами правочину, у особливу групу виділяються фідучіарні правочини. Фідучіарні правочини - це ті, що базуються на особливо довірчих відносинах між суб'єктами, які їх вчиняють.

Необхідно зазначити, що довіра складає необхідний елемент всякого правочину.

Відносини, які виникають між особою, що не має можливості виконати певні дії самостійно та має потребу в певних послугах, а отже у зв'язку з цим надає певне коло повноважень відповідній особі та цією особою (її представником) практично завжди мають яскраво виражений фідучіарний характер. Так, наприклад, відносини, що виникають при укладанні та виконанні договору агентування передбачають так званий консенсуальний фідучіарний зв'язок між принципалом і агентом, який погодився діяти в інтересах та під контролем принципала [2, с.3].

Фідучіарний зв'язок обумовлює певне коло обов'язків. Наприклад, у відносинах представництва представник за договором має: обов'язок діяти строго відповідно до повноважень, одержаних від довірителя; обов'язок бути лояльним стосовно довірителя; обов'язок зберігати в таємниці інформацію про комерційну діяльність довірителя, яка носить конфіденційний характер; обов'язок вчиняти правочин за наданими йому повноваженнями особисто за винятком випадків, коли відповідно до чинного законодавства або до договору він може діяти на основі передоручення; обов'язок інформувати довірителя про всю свою діяльність від моменту початку дії договору, а також про будь-які інші факти і обставини, пов'язані з даним договором, що мають істотне значення для захисту інтересів довірителя [5].

Також слід зазначити, що для договорів на оформлення представництва, як фідучіарних правочинів, також характерно те, що втрата їх довірчого характеру (наприклад, невиконання представником своїх обов'язків), як основного елементу на якому базуються відносини за цими договорами, може призвести до припинення цих відносин в односторонньому порядку.

Кожна особлива причина для розірвання договору характеризує правочин як фідучіарний [3, с. 552]. Ознаки фідучіарності договору доручення включають можливість одностороннього виходу з договору (у зв'язку з втратою довіри), без відшкодування іншій стороні збитків. Це безпідставне право відмови довірителя від контракту розрізняє договір про передачу від більшості контрактів і відрізняє відмову принципала та відмову від довіряючого. Мотиви, які заохочують підрядників припиняти договірні відносини, можуть бути різними і мати будь-який характер (правовий, економічний та ін.). Головним у даному випадку є наявність мотиву для припинення дії договору, а не його характеру, який визначається суб'єктивним особистим сприйняттям принципала або правонаступника [4, с. 88].

Поняття правовідносин, що будуються на довірі, були відомі ще в Стародавньому Римі. Римське право в основу фідучіарних угод вклало особисті відносини, однак поділяло їх на довірчі відносини, що виходять з дружних стосунків або з відносин позики. Усі фідучіарні угоди в законі Стародавнього Риму ґрунтуються на *fides* – особистих відносинах між сторонами, що трактувалися як єдність учасників, що визначало такі види правовідносин. Роль фідесу проявилася як засіб заохочення фідучіарію до передачі речей своїм попереднім власникам. Найбільш яскравими прикладами фідучіарних правочинів є – фідучіарними контрактами в приватному праві Стародавнього Риму, згідно з якими власність на річ

передавалась зберігачеві на період зберігання за договором фідучіарного зберігання [6].

Континентальна Європа рецелювала інститут довірчих правовідносин, пристосувавши його до відносин представництва, управління майном, позики та ін. Також в контексті правовідносин, пов'язаних із довірою, можна говорити про інститут трасту в системі англо-американського права.

Така форма управління майном, як довірче управління, може гармонійно поєднувати економічні інтереси з правовою моделлю їх надання, спрямувати елементи механізму правового регулювання на економічні процеси, визнаючи зміст і цілі встановлення управління між суб'єктами цивільно-правової системи відносин в Україні. Серед існуючих альтернатив довірче управління майном є більш ефективним та універсальним інститутом регулювання відносин управління цивільною власністю. Важливим чинником введення в цивільний обіг структури довірчого управління майном є закладання основи для ефективного розпорядження майном в чужому інтересі [6].

Ознаки договору довірчого управління майном як фідучіарної угоди – це існування високої взаємної довіри контрагентів; відсутність чітко визначеного змісту повноважень – один з контрагентів – довірена особа, сторони взаємно відкриті та прагнуть досягти максимально можливого результату, який неможливо вказати заздалегідь; можливість для кожної сторони в односторонньому порядку порушити договірні відносини через втрату довіри до контрагенту; договірні відносини можуть бути припинені без роз'яснення мотивів такого акта ініціативною стороною; для фідучіарних угод за домовленістю одна особа є законним власником майна, а інша за рахунок цього може незаконно отримати користь для себе [6].

Фідучіарні відносини, за своєю суттю, відносяться до удаваних угод. Фідучіарні відносини виявилися відповідною формою для досягнення певних економічних ефектів, характерних для правових відносин найму, зберігання, позики, транспортування тощо. На фідучіарній основі можна передавати речі у найм, перепродавати їх за наймані платежі, погоджуючи фідучіарно з «орендарем» цей продаж (ремансипацію) речей через певний час, але за фіктивну ціну [3].

Фідучіарні правочини мають особливі особисті конфіденційні відносини між сторонами, що визначають будь-яку угоду як фідучіарну. Традиційно особлива довіра між сторонами пов'язана з таким критерієм, як наявність права на односторонню відмову у здійсненні угоди у разі втрати довірчого посередництва між сторонами. Проте якщо сторони скористалися можливістю передбачити в угоді право на односторонню відмову в його виконанні (як це передбачено статтею 525 Цивільного кодексу), то він не робить такий договір фідучіарним.

Список використаних джерел

1. Боброва Д.В. Цивільне право України / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 736 с.
2. Rosque T. Steffen. Agency Partnership. West Publishing Co, 1997. 494 p.
3. Дихта Н. М. Фідучіарний договір у Римському приватному праві. URL: <http://www.apdp.in.ua/v33/40.pdf> (дата звернення: 12.10.2019).

4. Дихта Н. М. Укладання договору доручення за цивільним законодавством України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. №34. Т. 1. С. 87–90.
5. Цивільний кодекс України. *Офіційний вісник України*. 2003. С. 461.
6. Майданик Р.А. Поняття договору управління майном в цивільному праві України. *Юридична Україна*. 2010. № 7 (91). С. 9–14.

Боднар С.П.
*студент другого року магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.і.н., професор кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Грубінко А.В.*

РОЗВИТОК ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В СИСТЕМІ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Інститут третейського судочинства є досить популярним в західних економічно розвинених демократичних країнах, адже він дозволяє цивілізованим шляхом врегулювати конфлікти між суб'єктами конкретних правовідносин. Розвиток правовідносин в Україні поставив на порядок денний питання щодо розширення можливостей третейського судочинства. Третейський суд був першою формою правосуддя, до якої історично добровільно зверталися люди з метою встановлення справедливості і миру. На території України витoki третейського судочинства сягають часів Київської Русі. Елементи третейського судочинства спостерігалися в діяльності підкоморських і торгових судів на різних територіях України. У XVIII – XIX ст. примирення одержало законодавче оформлення у вигляді т. зв. “совісного” суду, який не вирішував справ без згоди сторін, а лише переконував їх до завершення справи по совісті. На зміну совісним судам прийшов мировий суд. 15 квітня 1831 р. імператором Миколою I було затверджене Положення про Третейський суд. Згодом Положення про третейський суд було включене до Зводу законів Російської імперії (1833 р.). До судової реформи 1864 р. в Росії існували узаконені третейські суди, що призначалися для розгляду спорів між членами товариств, у справах акціонерних компаній. Реформа 1864 року скасувала узаконені третейські суди, встановивши принцип добровільності при створенні третейських судів для вирішення конкретних спорів.

У період радянського права посередництво застосовувалося обмежено. Судді часто відмовляли в затвердженні мирової угоди, якщо, на їх думку, вона не відповідала інтересам певної сторони спору. У період НЕП інститут третейського судочинства використовувався приватними підприємцями, зацікавленими у конфіденційності комерційних операцій. Однак Положення про третейський суд від 16 жовтня 1924 року встановило обмеження щодо звернень до третейського суду. Зокрема, не мали права звертатися до цього суду державні, кооперативні і громадські організації. Згідно норм тривалий час чинного ще й у період незалежної України ЦПК УРСР від 18 липня 1963 року